

บทที่ 5

ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหา

การศึกษาวิถีชีวิต ของชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นในสัมภาษณ์ กล่าวโดยภาพรวมคือ ประเด็นเกี่ยวกับสภาพวิถีชีวิตชาวพุทธทั่วไป ผลกระทบต่อวิถีชาวพุทธ และแนวทางการแก้ไขปัญหาวิถีชีวิตชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์จากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยอาศัยประชากรกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มที่เป็นบรรพชิต หรือพระสงฆ์ด้วยกัน กล่าวคือ เจ้าคณะอำเภอโคกโพธิ์, เจ้าคณะตำบลโคกโพธิ์, เจ้าอาวาส, ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระลูกวัด จาก 6 วัด 7 รูป และกลุ่มของฆราวาส หรือชาวบ้านทั่วไป กล่าวคือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปัตตานี, ตำรวจ, ทหาร, ครู, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านทั่วไปรวมทั้ง 12 คน ที่เป็นชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิต โดยทั่วไปทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองรวมถึง ผลกระทบด้านพระพุทธศาสนา ที่เกิดขึ้นกับชาวไทยพุทธ ทั้งที่เป็นพระภิกษุ และฆราวาส ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงถึงกันในทุกๆ ด้าน และจากการได้ศึกษาข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการภาคสนามดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

5.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวพุทธโดยทั่วไป

5.1.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ชาวพุทธส่วนใหญ่ในอำเภอโคกโพธิ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำสวนยางพารา และทำนา โดยชาวบ้านส่วนใหญ่มีพื้นที่สวนยางและพื้นที่นาอยู่ภายนอกหมู่บ้าน หรือบางคนก็มีอาชีพรับจ้างกรีดยาง เมื่อเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ชาวบ้านไม่สามารถจะออกไปประกอบอาชีพได้ตามปกติ ทำให้ขาดรายได้ หรือแม้จะต้องทนทำต่อไปด้วยความหวาดกลัว และรู้สึกถึงไม่ความปลอดภัยที่เกิดขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องทำเพื่อการอยู่รอดของตนเอง หรือต้องเปลี่ยนอาชีพจากเดิมที่เคยปฏิบัติอยู่ เพราะกลัวต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตของตนเอง ทำให้เกิดผลกระทบเป็นอย่างมากต่อรายได้ และการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ผลกระทบที่สำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งก็คือ คือการย้ายถิ่นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มของ คนหนุ่ม สาว จะออกไป

หางานทำนอกพื้นที่ โดยไม่คิดจะกลับไปอยู่ในถิ่นฐานเดิมของตน เพราะไม่กล้าที่จะอยู่ในพื้นที่นั้น และ ไม่รู้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบจะยุติลงเมื่อใด ถึงแม้ว่า บรรพบุรุษเดิมจะมี อาชีพทำสวนยางพาราที่เคยทำรายได้ดีและเป็นอาชีพหลักของครอบครัวมาอย่างยาวนานก็ตาม แต่ความเสี่ยงต่ออันตรายกับชีวิตทำให้ เกิดความหวาดกลัว จึงต้องย้ายตัวเองออกไป เพื่อหางานทำในที่อื่น รอวันที่เหตุการณ์จะ สงบกลับคืนมาสู่พื้นที่ จึงทำให้ปัจจุบันในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์โดยส่วนมากแล้ว จะเป็น กลุ่มของผู้สูงอายุ และมีความผูกพันในพื้นที่มาอย่างยาวนานไม่อยากจากบ้านจากครอบครัวไปที่อื่น ก็จำเป็นต้องต่อสู้กับความกลัวต่อไป

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจยังส่งผลกระทบต่อพระภิกษุสงฆ์ในอำเภอโคกโพธิ์อีกด้วย กล่าวคือ กรณีที่ชาวบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ รายได้ลด และยากจนลง การช่วยเหลือทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตามหน้าที่ของชาวพุทธด้วยการทอดกฐิน หรือผ้าป่า ที่เคยกระทำสืบเนื่องกันมายอดเงินบริจาคก็ลดน้อยลง หรือในบางพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่ออันตรายสูง ทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะมาร่วมงาน หรือทำกิจกรรมในการช่วยเหลือทะนุบำรุงวัดดังเช่นที่เคยทำมาในอดีต

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ มีสภาพความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพอย่างเรียบง่าย ตามสภาพภูมิประเทศโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก และมีเกือบทุกอาชีพ ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรากหญ้า ปัญหาความไม่สงบส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพ และเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของชาวพุทธดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาความยากจน และ หนี้สินของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เพราะเหตุการณ์ความวุ่นวายต่าง ๆ ทางรัฐบาลควรส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านได้ ประกอบอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ การสร้างศูนย์ฝึกอาชีพ โดยจัดหาวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถ มาแนะนำอาชีพอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน และมีความปลอดภัยสูง เช่น อบรมการทำดอกไม้ของผู้สูงอายุที่ วัด เป็นต้น การที่ภาครัฐช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมด้วยการรวมกลุ่มกันย่อมทำให้เกิดความสามัคคีในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนและอีกประการหนึ่งด้วย

2. กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และผลผลิตที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตต่าง ๆ และ เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับชาวบ้านในการผลิตสินค้าชุมชน เช่น ผลิตสินค้าพื้นบ้านหรือ ผลิตภัณฑ์โอท็อปที่สามารถผลิตร่วมกันได้ทั้งชาวไทยพุทธ และ ชาวไทยมุสลิมที่สามารถใช้และรับประทานได้ร่วมกัน

3. มีการประกันราคาพืชผล และยางพารา ไม่ควรปล่อยให้อยู่ในมือของกลุ่มนายทุนหรือคนกลางที่เอาธิดเอาเปรียบชาวบ้าน เพื่อช่วยชาวบ้านที่ต้องลำบากอยู่แล้ว

4. จัดให้มีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระยะสั้น และระยะยาวลงในพื้นที่มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการสร้างทางเลือกให้กับชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น เช่น การเพิ่มศักยภาพการผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวมุสลิม สนับสนุนการส่งออก ซึ่งจะทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้น และชาวบ้านสามารถทำงานอยู่กับบ้านได้ และมีรายได้มาทดแทนรายได้ส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งโครงการพัฒนาใด ๆ ก็จำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเป็นเจ้าของให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะเป็นโจทย์หนึ่งที่สวนราชการอันเป็นกลไกสำคัญของรัฐต้องรับไปปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน

5. ให้งบประมาณสนับสนุนเพื่อก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค เพื่อให้ชาวบ้านได้รับการดูแลมากขึ้น และต้องถือว่า ความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญที่รัฐควรต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น ความปลอดภัยในขณะที่ไปประกอบอาชีพ เป็นต้น

6. รัฐบาลต้องให้การศึกษากับคนรุ่นใหม่โดยเน้นในเรื่องวิชาชีพ แต่ต้องกระทำอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่องกันตลอด ซึ่งนอกจากจะทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ก่อให้เกิดความคิดก้าวไกลไม่หลงผิดและสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้

7. สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดข้างไร่ วัดทรายขาว หรือ น้ำตกทรายในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เป็นการเน้นให้ประชาชนได้ภาคภูมิใจในใจแผ่นดินเกิดของตน และที่สำคัญเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในหมู่บ้านที่ต่างศาสนาให้มีกิจกรรมสร้างประโยชน์ร่วมกัน โดยภาครัฐมีส่วนร่วมเรื่องงบประมาณ หรือเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านต่างๆ มีการรับฟังข้อเสนอแนะกับชาวบ้านหรือชุมชนในพื้นที่อย่างเสมอภาค สร้างความสามัคคีและพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างจริงจัง ให้ทุกภาคส่วน จะส่งผลให้ทุกชุมชน และทุกคนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาท้องถิ่นของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์นั้นต้องอิงอาศัยโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนในอำเภอโคกโพธิ์เป็นหลัก เพราะในอำเภอโคกโพธิ์มี

ประชาชนอาศัยอยู่ 2 ศาสนา คือ ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมที่ประชากรสัดส่วนใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าต่าง ๆ ต้องสามารถขายให้แก่ชาวพุทธไทยและชาวไทยมุสลิม เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยเน้นผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ เช่น เสื้อผ้า ผักและผลไม้สด และ ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง เป็นต้น

5.1.2 ผลกระทบด้านสังคม

สถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อด้านสังคมโดยทั่วไปทั้งที่เป็น สังคมไทยพุทธและสังคมไทยมุสลิมในอำเภอโคกโพธิ์ เช่นเดียวกันพื้นที่อื่น ๆ ในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ปัญหาด้านสังคมในพื้นที่นี้ ก็คือ ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทย พุทธและชาวไทยมุสลิมในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน อันเกิดจากความหวาดระแวง ต่างคนต่างมองปัญหากันคนละด้าน และต่างโยนความผิดว่าสถานการณ์เหล่านี้ เกิดขึ้นเพราะอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้ผู้ไม่หวังดี เข้ามาปลุกระดม และโฆษณาชวนเชื่อให้หลงผิด โดยอาศัยความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นเครื่องมือ ทำให้ลุกลามไป ถึงความคิดในการแบ่งแยกดินแดนเพื่อเป็นรัฐอิสระที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้

ผู้วิจัยได้ลงไปสัมผัสจากการทำงานภาคสนามได้พบว่า ความหวาดระแวงซึ่งกัน และกันของประชาชนในพื้นที่ อำเภอโคกโพธิ์ เพราะความต่างเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และ วัฒนธรรมประเพณี เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น จากผู้ที่พยายามแยกประชาชนออกจาก กันด้วยความแตกต่างทั้งหลาย ไม่ว่าจะโดยการกระทำ หรือการโฆษณาชวนเชื่อ และความ หวาดระแวงจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปไม่ถึงความรู้สึกของประชาชน ทำให้ประชาชน ชาดที่ฟังและเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน เป็นเรื่องที่รัฐและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้าไปแก้ไขอย่างเร่งด่วน ความไม่มั่นใจในความยุติธรรม ตลอดจนความรู้สึก ว่าเป็นผู้ถูกกระทำ หรือการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน ทำให้การสร้าง ความเข้าใจกระทำได้ยาก ขึ้น และไม่สามารถยุติความรุนแรงได้ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมีหลายสาเหตุทั้งจากการที่ ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเรื่องของ อุดมการณ์ของการฟื้นฟูรัฐปัตตานี อีกปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลพยายามแก้ไขมาโดยตลอดคือเรื่อง โรงเรียนสอนศาสนา หรือโรงเรียนปอเนาะ การจัดระเบียบโรงเรียนปอเนาะ ซึ่งในสมัยของจอม พลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2504 ก็ได้พยายามจัดระเบียบโรงเรียนปอเนาะ โดยกำหนดให้ โรงเรียนปอเนาะที่ขึ้นทะเบียนแล้ว แปรสภาพเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ให้ปรับปรุงการเรียน การสอนให้ได้มาตรฐาน มีระยะเวลาจบการศึกษาที่แน่นอน และให้เปิดสอนวิชาสามัญ ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 รัฐบาลได้กำหนดให้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม แต่ปัจจุบัน

พบว่า มีโรงเรียนปอเนาะจำนวนมากที่ไม่ได้จดทะเบียนกับทางราชการ ปัญหาคือชาวมุสลิมผูกพันกับโรงเรียนปอเนาะมาก เพราะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสอนศาสนา และคนมุสลิมจะต้องให้ลูกเรียนโรงเรียนปอเนาะ เพื่อปลูกฝังแนวความเชื่อทางศาสนาตั้งแต่เล็ก โดยจะให้เรียนในโรงเรียนตาดีกา ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนพื้นฐานของศาสนาสำหรับเด็กเล็กที่ตั้งขึ้นในมัสยิด ก่อนที่จะไปเข้าปอเนาะต่อไป การเรียนปอเนาะนี้ชาวมุสลิมถือว่าเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของตน ในขณะที่ชาวไทยพุทธเห็นว่า โรงเรียนปอเนาะคือสถานที่บ่มเพาะเยาวชนหัวรุนแรงโดยนำเอาศาสนามาเป็นเครื่องมือในการชี้นำในทางที่ผิด และกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งในความรู้สึกของประชาชนต่างศาสนาตลอดมา

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสังคม

1. รัฐบาลควรมีนโยบายในการสร้างมวลชนสัมพันธ์ โดยการจัดกิจกรรมให้ชาวไทยทั้งสองศาสนามีส่วนร่วมด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกัน เพื่อลดปัญหาความหวาดระแวงไม่ไว้ใจของกันและกันให้หมดไป และเรียกร้องให้สื่อมวลชน สังคม ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะนักวิชาการและสถาบันการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมีส่วนร่วมในการออกมาทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ ช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา และแลกเปลี่ยนแนวคิดที่อาจนำไปสู่ทางเลือกในการสร้างความสงบในพื้นที่ ช่วยลดความสับสนของสังคม และหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยความจริงใจและปราศจากอคติ

2. สิ่งที่ภาครัฐต้องทบทวนอีกอย่างคือ นโยบายการจัดระบบโรงเรียนปอเนาะของรัฐอาจไม่สอดคล้องกับระบบสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมุสลิมก็เป็นได้ จะมีวิธีการอย่างไรที่จะประสานความเข้าใจ ในแนวทางสายกลาง เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างนโยบายรัฐ และระบบสังคม วัฒนธรรม และศาสนาของชาวไทยมุสลิม โดยรัฐควรต้องทำความเข้าใจกับชาวมุสลิมและชาวไทยพุทธให้ตรงกันในเรื่องนี้ และในขณะเดียวกันต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนในพื้นที่เอง อย่างน้อยก็คือการลดความขัดแย้งระหว่างกันเองระหว่างประชาชนทั้งสองศาสนา อย่างไรก็ตาม ทางกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนในการจัดระบบโรงเรียนปอเนาะให้สัมพันธ์กันกับการศึกษาส่วนกลางโดยที่ตัดไม่ขัดกับหลักวัฒนธรรมของศาสนาด้วยโดยถือ เป็นเรื่อง สำคัญ ที่ต้องมีการ ควบคุม ติดตามผลและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องในระยะต่อไปด้วย

3. รัฐต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการเปิดพื้นที่สาธารณะและให้โอกาสรับฟังความคิดเห็นและข้อเรียกร้องเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชน การเปิดกว้างยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในชาติจากภาครัฐ พร้อมทั้งส่งเสริมให้บุคคลประพฤติตนอยู่ใน หลักของ ศาสนธรรมของตน และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องใช้ความใจกว้าง ความอดทน ความเข้าใจเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปิดพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ พื้นที่ทางวัฒนธรรม และพื้นที่ทางความคิดความเชื่อให้มากขึ้น จะทำให้การมีพื้นที่สาธารณะนี้ช่วยสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นและช่วยดึงกลุ่มมวลชน เมื่อชุมชนรู้สึกว่ามีพื้นที่ที่อันนี้เปิดกว้างขึ้นแล้ว ก็สามารถใช้พื้นที่นี้สร้างอัตลักษณ์ สร้างตัวตน สร้างความภูมิใจ และสร้างความทรงจำของคนในพื้นที่ได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจมากขึ้น

4. รัฐควรมีนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางศาสนาของทั้งสอง ศาสนา ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน เช่น สร้างสาธารณประโยชน์ร่วมกัน เพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกัน

ผลกระทบด้านสังคมที่เกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบยังมีปัญหาอีกหลาย อย่างที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นี้ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาค้าของเถื่อน ปัญหาน้ำมันเถื่อน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ก็ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมากเช่นกัน เพราะในช่วงสถานการณ์ความไม่สงบเจ้าหน้าที่มุ่งประเด็นในการรักษาความปลอดภัย และปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ ทำให้เกิดช่องว่างในการหลบหลีกของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มผู้ค้าของเถื่อน เป็นต้น เป็นเหตุให้เยาวชนในอำเภอโคกโพธิ์ และในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก และยาเสพติดเป็นสินค้าทำเงินให้ผู้ก่อความไม่สงบอีกทั้งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ก่อการร้ายใช้ในการก่อเหตุ แต่ปัญหาที่หนักอึ้งที่สุดก็คือความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนทั้งสองศาสนาที่ผู้ก่อความไม่สงบพยายามนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างสถานการณ์ แต่ก็ยังไม่เป็นผลสำเร็จ ดังนั้นจึงยกประเด็นถึงความสัมพันธ์มากล่าว เพราะเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน และเปราะบางต่อความรู้สึกของประชาชนเป็นอย่างมาก อาจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและเลวร้ายยิ่งกว่าเดิมในอนาคต

5.1.3 ผลกระทบด้านการปกครอง

ปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดสถานการณ์รุนแรงขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือการต่อต้านนโยบายของรัฐ ทำให้ผู้ไม่หวังดี ใช้จุดอ่อนนี้ เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจประชาชน ด้วยการให้เหตุผลว่า รัฐออกกฎหมายมาบังคับ และมองว่าคนต่างศาสนาเป็นพลเมืองชั้นสอง จึงทำให้เกิดอุดมการณ์ของการฟื้นฟูปัตตานีขึ้น ผลกระทบในเรื่องนี้ ทำให้เกิดกรณีการยึดพื้นที่ชาวไทยพุทธ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม สาเหตุที่ชาวบ้าน

เสียชีวิตส่วนหนึ่งมาจากการที่ชาวบ้านเหล่านี้มีพื้นที่ทำนาหรือสวน ติดกับหมู่บ้าน อิสลาม เมื่อเกิดแนวคิดของการแบ่งแยกดินแดนและต้องการยึดพื้นที่ ด้วยการกดดันให้คนพุทธออกไป จาก และสร้างสถานการณ์ให้เพื่อให้หวาดกลัว และเจ้าของพื้นที่ไม่กล้ามาทำนา หรือกรีดยาง ก็จำเป็นต้องขายพื้นที่ให้คนอิสลาม หรือถูกยึดพื้นที่ไปเฉยๆ ทำให้ชาวพุทธจึงต้องขายที่ดินของตนให้กับคนมุสลิม ส่วนทางฝ่ายมุสลิมก็จะย้ายหมู่บ้าน ซึ่งเป็นครอบครัวมุสลิมมาอยู่แทน ทำให้ชาวไทยพุทธเกิดความกดดันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถ้าปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นต่อเนื่องไปในอนาคต อาจทำให้ชาวไทยพุทธในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ลดจำนวนลงไปเรื่อย ๆ และหมดไปในที่สุด อีกประการหนึ่ง ในการปกครองส่วนท้องถิ่นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง และเหตุการณ์ของความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือการมีแนวคิดที่แตกต่างกันของฝ่ายต่างๆ ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น รัฐมองว่าเป็นกลุ่มโจรร้ายรุ่นที่ถูกรักษา เป็นปัญหาที่เกิดจากความยากจนของคนในพื้นที่ เป็นเหตุการณ์ที่ผู้สูญเสียประโยชน์อยู่เบื้องหลัง เป็นขบวนการของผู้ค้ายาเสพติด เป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดน ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมองว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เป็นนโยบายของรัฐยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องของอุดมการณ์ของคนในพื้นที่ เป็นความคิดชาตินิยม เป็นลัทธิเคร่งศาสนา สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความสับสนทั้งฝ่ายรัฐบาล ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขผลกระทบด้านการปกครอง

1. รัฐควรทบทวนนโยบายที่ผ่านมาว่ามีนโยบายใดบ้างที่สร้างปัญหาหรือที่ทำให้ประชาชนไม่พอใจ หรือขัดต่อวิถีชีวิตของประชาชน รัฐต้องกล้ายอมรับความจริงและแก้ไขข้อผิดพลาด และในการกำหนดนโยบายของรัฐจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ในเมื่อจังหวัดชายแดนภาคใต้เคยเป็นนครรัฐมุสลิมมาก่อน มีโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมแบบมุสลิม ฉะนั้นรัฐหากมีนโยบายใดที่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลาม ควรได้นำมาทบทวน และให้ทั้งสองฝ่ายได้มีแนวคิดร่วมกันในการนำเสนอนโยบายรัฐด้วย หรือควรพิจารณาแบบอย่างจากนโยบายที่ดีที่เคยมีมาก่อน เช่น รัฐประกาศนโยบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ที่มีต่อมณฑลเทศาภิบาลปัตตานี ซึ่งพระองค์ยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและพยายามที่จะลดความตึงเครียดทางการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการผสมผสานวัฒนธรรมเข้ากับกระบวนการสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นซึ่งดำเนินไปอย่างระมัดระวังและรอบคอบ ด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งความรักดี ความชอบธรรมของอำนาจที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของตัวแทน และส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยยึดถือประโยชน์ และความมั่นคงในชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

2. ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องช่วยกันค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาด้วยการเปิดใจยอมรับฟังความเห็นของชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ถูกต้องเพื่อลดความสับสนของสังคมต่อปัญหาดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้ โดยเฉพาะการเรียกร้องให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้ออกมาทำหน้าที่อธิบายชี้แนะต่อปัญหาดังกล่าว

3. ผู้วิจัยได้พบว่าในชุมชนอำเภอโคกโพธิ์ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองค่อนข้างสูง และต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารท้องถิ่นมากขึ้น ประกอบกับปัจจุบันที่มีการปฏิรูปการเมือง ควรมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น มีการเลือกตั้งผู้้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นโดยตรง ดังเห็นได้จากบรรยากาศของการเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีความเข้มข้นเป็นที่สนใจของคนในท้องถิ่นอย่างมาก และความตื่นตัวดังกล่าวนับว่าเป็นจุดแข็งของสังคมภาคใต้ หากมีการดัดศักยภาพดังกล่าวมาใช้อย่างเหมาะสมในการแก้ไขสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. รัฐควร มีนโยบายปรับเปลี่ยน ข้าราชการที่ทุจริตและเอาเปรียบประชาชน เนื่องจากมีข้าราชการบางคนในบางหน่วยงานที่ชอบแสวงหาผลประโยชน์ในหลายรูปแบบ เช่น การตั้งข้อกล่าวหากับประชาชนผู้บริสุทธิ์ว่าเป็นแนวร่วมขบวนการโจรก่อการร้ายโดยอ้างว่ามีชื่อในแฟ้มประวัติแล้วใช้วิธีส่งคนไปเจรจาเพื่อแก้ข้อกล่าวหาและต้องมีการใช้เงินวิ่งเต้นบ้าง ส่วนในอีกด้านหนึ่งก็ทำเรื่องเสนอผลงานผู้ใหญ่ว่าสามารถนำผู้เป็นแนวร่วมมามอบตัวให้กับทางราชการได้ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้มีอยู่มากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจึงต้องสร้างกลไกที่ไม่เปิดโอกาสให้ข้าราชการที่ไม่ดีสร้างสถานการณ์แสวงหาประโยชน์ส่วนตัวได้ รัฐควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการลงโทษข้าราชการที่กระทำความเสียหายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หากเป็นความผิดที่รุนแรงมากควรให้ย้ายออกไปแล้ว ห้ามกลับมาปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะเวลาพอสมควร (10-15 ปี) แต่มีสิทธิกลับมาเยี่ยมเยียนครอบครัวได้ เป็นต้น และควรขึ้นทะเบียนประวัติข้าราชการที่มีกระทำความผิดหรือทำความเสียหายให้กับท้องถิ่นชุมชนหรือมีความประพฤติผิดทางวินัย ทั้งนี้เพื่อสามารถตรวจสอบประวัติได้ง่ายขึ้นเพื่อมิให้บุคคลเหล่านั้นกลับมามีอำนาจในพื้นที่อีก

5. รัฐต้องให้ความสำคัญในการปราบปรามการค้าของเถื่อนและสิ่งผิดกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะยาเสพติด ที่เป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาที่ทำลายอนาคตเยาวชนในปัจจุบัน รวมถึงการปราบปรามผู้มีอิทธิพลหรือนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด และเรื่องผิดกฎหมายต่างๆ ด้วย โดยถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องทำให้เห็นเป็นรูปธรรม โดย

ยึดถือประโยชน์ ความปลอดภัย และความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ที่สำคัญต้องทำให้เห็นได้จริง และเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

การดำเนินชีวิตของชาวพุทธโดยทั่วไปในอำเภอโคกโพธิ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการปกครอง เป็นสภาพทั่วไปของสังคมที่จะต้องเกี่ยวข้องกันและไม้อาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพราะว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชาวพุทธที่จะต้องดำรงอยู่ในสภาพดังกล่าว เพื่อความเป็นสังคมพุทธและความเป็นปกติสุขของคนในสังคม ผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้วิถีชีวิตชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์เปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ชาวพุทธต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตของตน เพื่อความอยู่รอดในท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นซึ่งเป็นผลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงผลกระทบและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาโดยภาพรวม จากการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น ชาวพุทธได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่จะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับพื้นที่นั้น ๆ ด้วยว่าเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง และบ่อยขนาดไหน ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธทั่วไปเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพระสงฆ์อีกด้วย เพราะว่ามีวิถีชีวิตที่อิงอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงจะได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธในด้านต่าง ๆ

5.2 ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธ

ความศรัทธามีต่อพระพุทธศาสนาของชาวไทยพุทธในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ ถือได้ว่าเป็นมีความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา เป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจของชาวไทยพุทธได้เป็นอย่างดีที่สุดในเวลาที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ความไม่สงบก็มีผลต่อพุทธศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลกระทบดังกล่าวนี้ได้แก่

5.2.1 ผลกระทบด้านศาสนาพิธี ภายหลังเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมา ได้แก่ การทำบุญตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระ หรือการดำเนินกิจกรรมในทางศาสนาเช่นการไปวัดฟังธรรม งานฌาปนกิจศพ หรือการประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ เปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอย่างมาก จากเดิมมีผู้มีจิตศรัทธาไปร่วมทำบุญเป็นจำนวนมากแต่ปัจจุบันลดน้อยลงอย่างน่าเป็นห่วง อีกอย่างหนึ่งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ หรือการประกอบพิธีงานศพ แต่เดิมจะทำกันในเวลากลางคืน ระหว่างเวลา 19.00 – 21.00 น.ภายหลังจาก

เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นต้องเปลี่ยนเป็นเวลากลางวันระหว่าง 14.00 – 17.00 น. ตลอดจนถึงพระสงฆ์บางวัดไม่กล้าที่จะออกรับบิณฑบาตเนื่องจากความไม่ปลอดภัยในชีวิตของตนเอง ผลกระทบด้านศาสนพิธีสามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ

ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจด้านศาสนพิธีของชาวพุทธที่เป็นคฤหัสถ์กล่าวคือ การทำบุญตักบาตรของชาวพุทธลดน้อยลง ชาวพุทธต้องปรับเปลี่ยนเวลาในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต้องเปลี่ยนเวลามาทำในช่วงตอนกลางคืน รวมทั้งงานฌาปนกิจด้วย และประเพณีงานบุญกฐิน และผ้าป่าก็มีชาวพุทธลดน้อยลง

ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณร เช่น การออกมารับบิณฑบาต ในบางวัดพระไม่ได้ออกมารับบิณฑบาต ชาวบ้านมาตักบาตรที่วัด หรือบางวัดได้พลัดเปลี่ยนกันมา ถึงแม้บางพื้นที่มีพระออกมารับบิณฑบาตก็มีทหารหรือชาวบ้านคอยรักษาความปลอดภัยด้วย

5.2.2 ผลกระทบด้านศาสนบุคคล ผลการศึกษาความคิดเห็นของชาวไทยพุทธถึงผลกระทบจากเหตุความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ ต่อด้านศาสนบุคคล โดยประเด็นที่ทำการศึกษา ได้แก่ การบรรพชา อุปสมบท จำนวนพระสงฆ์ จำนวนชาวพุทธที่นับถือศาสนา หรือกรณีมีการเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันอำเภอโคกโพธิ์มีจำนวนพระภิกษุ สามเณร มีจำนวนมากกว่าในพื้นที่อำเภออื่นๆ ในจังหวัดปัตตานี เพราะอำเภอโคกโพธิ์มีสำนักเรียนปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี ที่เป็นโรงเรียนสำหรับพระภิกษุ สามเณรได้ศึกษา 2 วัด คือ วัดช้างไห้ และวัด มะกรูด ซึ่งสมัยก่อนจะเกิดเหตุการณ์ความสงบขึ้นมีจำนวนพระภิกษุ สามเณร นักเรียนมากพอสมควร แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้รับผลกระทบเยอะ จำนวนนักเรียนน้อยลงในแต่ละปี เป็นเพราะผู้อยากจะบวชเรียนมีความหวาดระแวง วาดกลัวต่ออันตรายจากความไม่สงบ และที่สำคัญการส่งเสริมการบวชของชายไทยพุทธมีจำนวนลดน้อยมากในแต่ละปี ซึ่งแต่ก่อนบางหมู่บ้านจะมีประเพณีหรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ให้ผู้ชายที่มีอายุครบ 20-21 ปีบวชทดแทนพระคุณมารดาบิดา รวมถึงบวชเข้าพรรษาในแต่ละปีมีจำนวนมาก แต่ปัจจุบันประเพณีหรือขนบธรรมเนียมเหล่านี้ได้หายไปแล้วเพราะผลกระทบจากความไม่สงบทำให้ชายไทยพุทธไม่กล้าบวชเพราะคิดว่าพระอาจจะเป่าหมายของกลุ่มก่อการร้าย และจากการศึกษายังพบว่า ปัจจุบันศรัทธาของชาวไทยพุทธต่อพระพุทธศาสนายังแรงกล้า ไม่เสื่อมถอย ยังมีความเชื่อว่าศาสนามีส่วนสำคัญต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ จึงทำให้ชาวไทยพุทธทั้งพระและฆราวาส มีความใกล้ชิด และเอื้อเฟื้อเกื้อกูลอาศัยซึ่งกัน

และกันมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ เพราะทุกคนมีวัดเป็นศูนย์กลางยึดเหนี่ยวจิตใจ มีน้อยมากหรือไม่มีเลยที่จะเปลี่ยนศาสนาเลย

5.2.3 ผลกระทบด้านศาสนวัตถุ ผลการศึกษาความคิดเห็นของชาวไทยพุทธถึงผลกระทบจากเหตุความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ศรีต่อด้านศาสนวัตถุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในอำเภอโคกโพธิ์ศรีส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายกัน ในด้านการก่อสร้างศาสนวัตถุภายในวัดประจำหมู่บ้าน ซึ่งส่วนมากแล้ววัดที่ประจำในหมู่บ้านต่าง ๆ มีความพร้อมทางด้านศาสนวัตถุอยู่แล้วอย่างเพียงพอ ไม่มีจำเป็นต้องสร้างเพิ่มเติมจะมีก็เพียงแต่การบูรณปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุด ซึ่งผลกระทบจริงๆของเหตุการณ์ความไม่สงบนั้นจะเป็นอันตรายต่อการทำลายศาสนวัตถุหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและศรัทธาของชาวไทยพุทธในพื้นที่ เช่น หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ ซึ่งเคยโดนวางระเบิดมาแล้ว เป็นต้น โดยชาวบ้านจะช่วยกันดูแล ปกป้องและรักษาศาสนวัตถุอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความเลื่อมใสศรัทธา หรือที่พึ่งทางใจ ซึ่งศาสนวัตถุที่มีความสำคัญต่อชาวไทยพุทธยิ่งจะเป็นเป้าหมายที่สำคัญของกลุ่มก่อการร้ายที่จะมุ่งทำลาย เพื่อมุ่งทำลายขวัญกำลังใจ เพราะวัตถุสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพสักการบูชาย่อมมีความเสี่ยงมากต่อการทำลายจากกลุ่มผู้ก่อการร้ายเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงต้องมีการเฝ้าระวังและปกป้อง รักษาไว้ให้มั่นคงสืบไป ผลกระทบในด้านนี้ส่วนมากคือการมุ่งทำลายมากกว่า.

5.2.4 ผลกระทบด้านศาสนธรรม จากการศึกษาความคิดเห็นของชาวไทยพุทธถึงผลกระทบจากเหตุความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ศรีต่อด้านศาสนธรรม ได้แก่ การศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรมของชาวไทยพุทธพบว่า ยังให้ความสำคัญร่วมกันประพฤติปฏิบัติธรรม และการศึกษาธรรม เป็นไปตามปกติของวิถีชาวพุทธดั้งเดิมในพื้นที่ เนื่องจากความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบด้านจิตใจ ย่อมหาที่พึ่ง หาทางออก ที่ช่วยให้สบายใจและกล่อมเกลาคิดใจที่หวาดกลัวให้ทุเลาลง ซึ่งสิ่งที่จะช่วยได้คือการปฏิบัติธรรม ศึกษาธรรมะร่วมกันในครอบครัวหรือในชุมชนที่วัดประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้มิตรอยู่ร่วมในการปฏิบัติธรรมหรือศึกษาธรรมะร่วมกัน ยังสามารถช่วยคลายความทุกข์ที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ไม่ฟุ้งซ่านวิตกกังวล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี แต่บางแห่งต้องเปลี่ยนแปลงเวลาในการปฏิบัติธรรมจากเวลากลางคืน เปลี่ยนมาเป็นเวลากลางวันแทน เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่สำคัญ คือการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมการปฏิบัติอันดีงามนี้เอาไว้อย่างให้ยั่งยืน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมที่มีความขัดแย้งกันในพื้นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นการจะอยู่ได้ต้องอดทน ไม่ประมาท ที่ขวัญกำลังใจ ความรักในบ้านเกิดที่อยู่อาศัยและการอาศัยเกื้อกูลเห็นอกเห็นใจกันที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะชาวไทยพุทธในพื้นที่ความไม่สงบปัจจุบัน. จาก

การศึกษาทำให้ทราบว่าผลกระทบของความไม่สงบที่มีต่อพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ ข้างต้นนั้น เป็นปัญหาที่ชาวพุทธที่เป็นคนในพื้นที่จริงๆ ที่รับรู้สถานการณ์จริงและได้รับผลกระทบจริง บุคคลเหล่านั้นย่อมต้องการความสงบให้กลับคืนสู่พื้นที่โดยเร็ว แต่เนื่องจากเหตุการณ์มีความรุนแรง รวมถึงความขัดแย้งในหลาย ๆ ด้านยากต่อการจัดการให้สงบขึ้นได้ของคนในพื้นที่ได้โดยง่าย

5.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์

5.3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวพุทธโดยทั่วไป

สภาพการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการปกครอง เป็นอย่างมาก ชาวพุทธได้รับความเดือดร้อนกันทั่วหน้าจึงควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหากล่าวคือ การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการปกครองนั้น ต้องแก้ไขปัญหาเชิงระบบ หรือเชิงโครงสร้างทางสังคม โดยมุ่งเน้นที่ถึงความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวพุทธ และความแตกต่างทางภาษา และวัฒนธรรม เพราะว่าในอำเภอโคกโพธิ์มีประชากรที่อาศัยด้วยกัน 2 ศาสนา คือ ชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม

5.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธ

1) ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เป็นตัวกลางเพื่อนำเสนอการแก้ไขปัญหามาเข้าสู่ความสงบ โดยผลกระทบที่มีต่อด้านพระพุทธศาสนา ทั้งระบบ คน และพื้นที่ นั้นผู้รับผิดชอบโดยตรงคือ ภาครัฐร่วมกับองค์กรอื่น ตัวแทนของภาครัฐ เช่น กระทรวง ทบวงกรมที่เกี่ยวข้องมารับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ร่วมกับมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่มั่นคงและยั่งยืน

2) ภาครัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องหยิบยกเอาประเด็นผลกระทบจากความไม่สงบต่อพระพุทธศาสนาให้เป็นปัญหาระดับชาติที่ตั้งให้ความสำคัญแก้ไข ปัญหาในระดับ เร่งด่วน หาวิธีการช่วยเหลือ พระผู้ใหญ่ในส่วนกลางการปกครองควรให้สนใจ และมีบทบาทที่เป็นขวัญกำลังใจ กรณีเกิดเหตุร้ายแรง เช่น มีพระโดนฆ่า โดนทำร้าย ควรให้ความเอาใจใส่สนใจดูแลอย่างจริงจัง รวมถึงดูแลวัดในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ให้มากขึ้นเป็นพิเศษ และให้การช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านการเป็นอยู่ให้พระที่สามจังหวัดภาคใต้นั้นมีกำลังใจมากขึ้น ไม่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยวตามลำพัง โดยอาจจะมอบหมายให้พระที่มีหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในพื้นที่ก็ได้เข้าไปดูแลว่าทางวัดมีอะไรที่ขาดเหลือ ต้องการอะไรบ้าง มีความเป็นอยู่เป็นอย่างไร

3) การวางมาตรการที่จะสามารถช่วยเหลือปกป้องสถาบันศาสนา ซึ่งเชื่อได้ว่า พระภิกษุ สามเณรหรือแม้แต่ชาวไทยพุทธ มุสลิมที่อยู่ในพื้นที่ย่อมรอความหวังและการเอาใจใส่ดูแลจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนี้อย่างจริงจัง โดยภาครัฐต้องมีแนวร่วมที่มีความเข้าใจจริง และจริงใจที่ต้องการแก้ไขปัญหาก็จะเพียงแค่งำหนดนโยบายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องกำกับดูแล ถ่ายทอดให้เห็นนโยบายที่ดีสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง ต้องเข้าถึงพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อเข้าไปรับรู้ปัญหา ความจริง และร่วมฟังข้อเสนอแนะแนวทางร่วมกันด้วยความจริงใจ เป็นธรรมและต้องมีความเป็นเอกภาพ

4) ผู้บริหารในทุกกระดับ ทั้งด้านการเมือง ท้องถิ่นและ สถาบันศาสนา ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นผู้นำในการรักษาความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา ปัจจุบันวัดในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์มีสภาพไม่ต่างกับการถูกลอยแพจากภาครัฐและสถาบันศาสนาส่วนกลาง การแสดงความปลอดภัยวาง ไม่เข้าข้างพระพุทธศาสนาโดยคิดว่า เป็นหนทางการสร้างความสมานฉันท์ กลับกลายเป็นการทอดทิ้ง และทำลายพระพุทธศาสนาให้หมดไปจากพื้นที่ปัญหาโดยไม่รู้ตัว

5) ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ถึงแม้ไม่มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนด้านงบประมาณการพัฒนาสถาบันศาสนาในทุกๆ ด้าน และส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ให้มากกว่านี้ การพัฒนา มหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่พระภิกษุสามเณรนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง รัฐต้องไม่ลืมว่า พระเณรที่จบปริญญาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์คือทรัพยากรของชาติที่สำคัญยิ่งและเป็นการพัฒนาศาสนบุคคลให้เท่าเทียมกับศาสนบุคคลในศาสนาอื่นด้วย หากภาครัฐยังคงปล่อยให้พระภิกษุสามเณรด้อยคุณภาพและขาดการศึกษาเช่นนี้ โดยกลัวว่าจะถูกศาสนาอื่นโจมตี แทนที่จะเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ กลับจะเป็นการบ่อนทำลายรากเหง้าของสังคมพุทธมากกว่า และวันหนึ่งอาจทำให้พุทธศาสนาหมดไปจากอำเภอโคกโพธิ์ และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

5.3.3 การแก้ไขปัญหาวิถีชาวพุทธโดยชาวพุทธ

1) การแก้ไขโดยการคณะสงฆ์ไทย หรือมหาเถรสมาคม กล่าวคือ มหาเถรสมาคมต้องให้ความช่วยเหลือพระสงฆ์ และชาวพุทธที่อยู่ในอำเภอโคกโพธิ์ ตลอดจนชาวพุทธที่อยู่ในพื้นที่ประสบปัญหาความไม่สงบ โดยเน้นที่ศาสนบุคคล และศาสนธรรมเป็นหลัก หรือพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ในการเผยแผ่ธรรมแก่ชาวบ้าน มีความเสียสละ พร้อมที่จะเป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้ โดยเฉพาะ พระนักศึกษจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ควรที่จะมีนโยบายส่งพระสงฆ์ที่มีความรู้เหล่านี้มาช่วยเหลือชาวบ้าน อย่างน้อยก็เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้านได้

อย่างเช่น ได้มีโครงการส่งพระสงฆ์มาอยู่ในจำพรรษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในโครงการพระสงฆ์นำชัยคุ้มภัยได้ ถือว่าเป็นข้อดี เพราะว่าเป็นพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดพระสงฆ์อยู่แล้ว และจะให้ดีที่สุดก็คือพระสงฆ์เหล่านั้นต้องผ่านการอบรม มีความรู้ความสามารถ และมีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย โดยเฉพาะพระนักศึกษาก็ถือว่าเป็นผู้ที่ศึกษาดีแล้ว

2) การช่วยเหลือโดยชาวพุทธด้วยกันทั่วประเทศ ร่วมกันบริจาคสิ่งของปัจจัย 4 แก่พระสงฆ์ และชาวบ้าน เพื่อเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้น และส่งเสริมในการประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น กฐิน ผ้าป่า เป็นต้น และเงินทุนสนับสนุนชาวพุทธด้วยกันในการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมอื่นๆ

การแก้ไขปัญหาวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นเรื่องที่สำคัญ และต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันทางหน่วยงานของรัฐจะเร่งดำเนินการในแก้ไขปัญหายุติกันตาม ซึ่งปัญหาความไม่สงบก็เกิดขึ้นอยู่เป็นนิจ แต่เชื่อว่าปัญหาเหล่านี้ไม่มีทางแก้ไข และไม่มีทางออก ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถที่จะแก้ไขได้ ถ้าหากว่าแก้ไขให้ถูกต้อง กล่าวคือ แก้ไขปัญหาโดยการเน้นประชาชนเป็นหลัก และให้ความสำคัญ เข้าใจ เข้าถึง และเร่งพัฒนาสภาพวิถีชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน และที่สำคัญทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไขถึงจะสำเร็จ แม้แต่วันนี้ สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในอำเภอโคกโพธิ์ และในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อชาวพุทธเป็นอย่างมากในการดำเนินชีวิตและการประกอบศาสนกิจทางศาสนาต้องเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่วิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกันของคนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมได้ผสมผสานกับวิถีชีวิตดั้งเดิม จนกลายเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของพื้นที่แถบนี้ และยากที่จะเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามภายใต้ราชอาณาจักรไทย ที่กำลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ส่วนนี้ ทำให้ประชาชนทุกคนมีความรู้สึกขาดความเชื่อมั่น ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความไม่เข้าใจ และการเข้าไม่ถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลาที่ผ่านมา เป็นสิ่งนำไปสู่ความขัดแย้งอย่างรุนแรง เกิดการต่อต้านอำนาจรัฐ และทำให้ประชาชนบางกลุ่มมีความรู้สึกต่อต้านและต้องการจะแบ่งแยกดินแดนออกจากราชอาณาจักรไทย อันเป็นผลทำให้ทั้งชาวไทยมุสลิม และชาวไทยพุทธที่อยู่ในพื้นที่นั้น ต่างได้รับความเดือดร้อน แต่ความเข้าใจและการยอมรับฟังความเห็นที่แตกต่างกันของประชาชนจะช่วยแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งต่างๆ ได้ ตลอดจนทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่างทั้งหลาย ด้วยความรู้สึกว่า ทุกคนเป็นคนไทย เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยนี้ และเป็นเจ้าของแผ่นดินนี้เช่นเดียวกับคนไทยทั่วประเทศได้อย่างภาคภูมิใจ